

Spreeuwen tellen op hun slaapplaats

Jan Kolsters, Jacques van Kessel, Wil de Veer en Wim Deeben

Inleiding

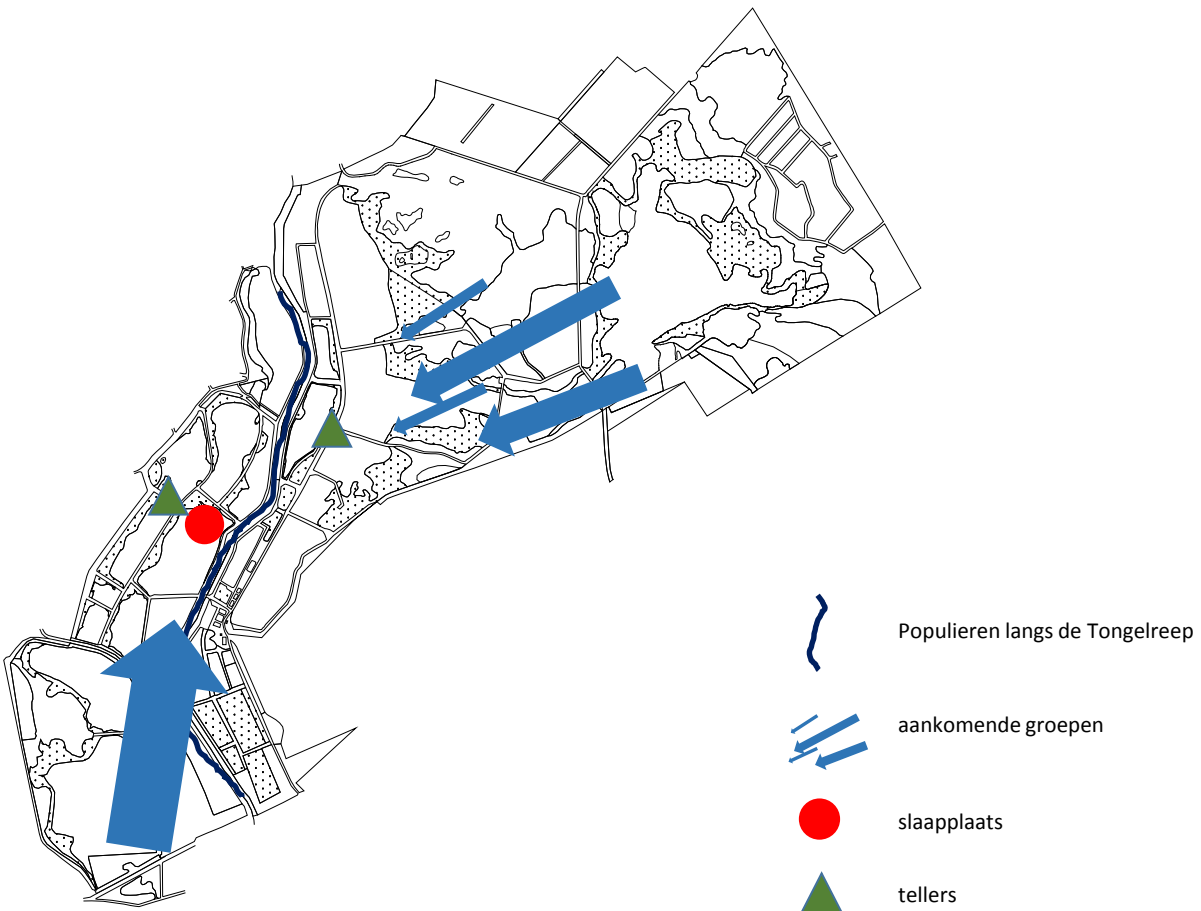
Tijdens de slaapplaatstellingen van de Grote Zilverreigers hadden we ze al vaak gezien. Vele groepen Spreeuwen arriveerden op Valkenhorst op de voormalige viskwekerij bij Valkenswaard. Ze bleven maar komen. Waar kwamen ze toch allemaal vandaan en hoeveel zouden het er zijn? We hadden geen idee, misschien waren het er wel tienduizend. Tijdens de laatste Grote Zilverreigertelling konden we de exacte slaapplaats traceren. Die bevond zich in een

rietveld in een voormalige kweekvijver die momenteel weinig water bevat. Omdat 2014 is uitgeroepen tot het jaar van de Spreeuw en er een oproep vanuit SOVON kwam om zoveel mogelijk slaapplaatsen van Spreeuwen te gaan tellen in Nederland, hadden we een mooie gelegenheid om eens te tellen hoeveel exemplaren er nou echt slapen. Na het regelen van de toegang (niet vrij toegankelijk gebied) togen we op 25 oktober op pad om de klus te gaan klaren.

Plan van aanpak

Het was een avontuur. Hoe doe je dat nou eigenlijk? Natuurlijk hadden we op de diverse websites gekeken hoe dit aan te pakken maar de echte praktijk loopt toch meestal anders dan je van tevoren denkt. In dit geval hadden we het geluk dat we tijdens de Grote Zilverreigertelling een week daarvoor al redelijk goed hadden kunnen bekijken hoe het spektakel zich voltrok. De groepen kwamen allemaal binnen. Ze vlogen over de rij hoge populieren langs de Tongelreep om daarna direct in te vallen in de slaapplaats. Maar goed dat was een week geleden. Zou het nu ook zo gaan? Dat weet je nooit maar het leek ons toch een goed plan om de strategie daar op af te

stemmen. Omdat de meeste groepen vanuit het noordoosten aankwamen zijn we met twee tellers ten oosten van de populierenrij gaan zitten met een vrij uitzicht over de vijvers zodat de groepen lang in beeld bleven. De twee andere tellers zaten ten westen van de populierenrij, dicht bij de slaapplaats. Die moesten alle groepen tellen die uit andere richtingen kwamen aanvliegen en zij konden ook de slaapplaats zelf in de gaten houden. We bleven voortdurend in contact door middel van een walkietalkie.

De telling

Het plan was duidelijk en we waren ruim op tijd aanwezig. Er werd aangeraden om tegen half zes aanwezig te zijn omdat niet lang daarna de eerste Spreeuwen zouden aankomen. Gelukkig waren we veel vroeger aanwezig want de eerste Spreeuwen meldde zich al rond vijf uur. De slaaptrek verliep ongeveer zoals verwacht op grond van de ervaringen van een week eerder maar toch was er een verschil. Het was duidelijk dat de spreeuwen ons zagen en dat had een invloed. Ten eerste trokken de binnenkomende groepen meestal niet exact over ons heen (oostkant van Tongelreep) maar verlegde hun route iets. Omdat het uitzicht over de vijvers ruim genoeg was, was dit geen probleem. Ten tweede vielen de vogels niet direct in op de slaappleats. Waarschijnlijk zagen zij ook de tellers aan de westkant. Ze bleven vaak rondvliegen en gingen ook in de populieren zitten aan de noordkant en de zuidkant van de populierenrij.

Uiteindelijk vielen alle exemplaren in hele grote groepen op de slaappleats in.

Zoals zo vaak in de natuur verloopt ook de slaaptrek volgens een zogenaamde s-curve. De binnenkomst van de groepen komt langzaam op gang om. Daarna neemt het aantal binnenkomende groepen snel toe en ook de groeps grootte en dan is het even heel hard werken voor de tellers. Daarna neemt de frequentie van binnenkomende groepen weer af. En als het nagenoeg donker is "druppelen er nog wat kleine groepjes of individuele exemplaren binnen.

En dan het tellen. Groepjes tot een stuk of twintig exemplaren zijn meestal goed te tellen maar als de groepen groter worden dan moet er worden overgegaan tot schattingen. Zeker ook als de groepen zich snel opvolgen. Tijdens het hoogtepunt komen er groepen binnen die variëren van een enkel exemplaar tot wel tweënhalfduizend exemplaren toe. Dan wordt het zaak om de verdubbelingsmethode toe te passen. Dus snel tien exemplaren tellen en dat dat plukje Spreeuwen steeds verdubbelen zodat uiteindelijk iedere groep van welke grootte dan ook geschat kan worden. Het moge duidelijk zijn dat dit dus uiteindelijk schattingen zijn en het niet mogelijk is om

hele hoge nauwkeurigheden te halen. Maar wat wel veel helpt om met meerdere mensen een schatting te maken. Het blijkt dat het gemiddelde van die schattingen snel aan nauwkeurigheid wint als er meerdere

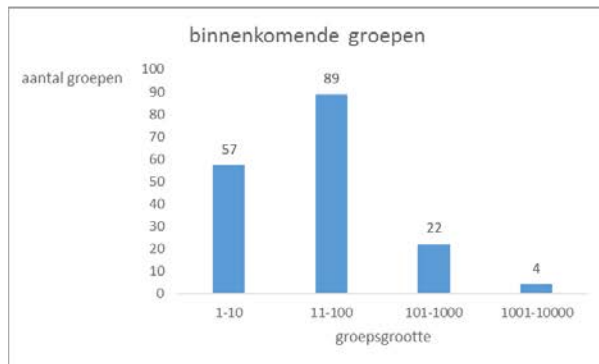
mensen meedoen. En natuurlijk speelt ervaring ook een rol en daarom is het goed om mensen er bij te hebben die veel aan vogeltrektellingen deelnemen.

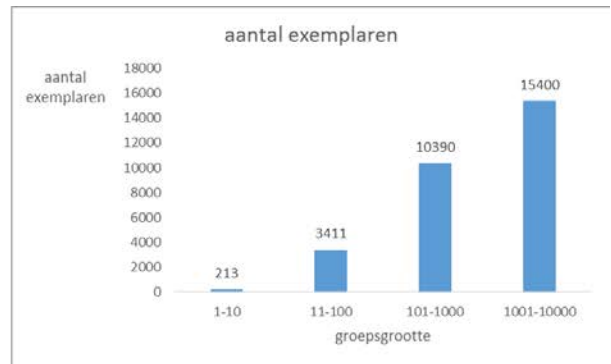
Resultaten

Omdat er geen enkele garantie is dat de Spreeuwen gezamenlijk hun spectaculaire show weggeven alvorens in te vallen, is het dus zaak om je vooral te richten op binnenkomende groepen. Er bestaat het vermoeden dat de spreeuwenwolken zich alleen dan vormen als er een vorm van verstoring aanwezig is bij de slaapplaats. Bijvoorbeeld een Sperwer of een kat of iets dergelijks. Zonder verstoring vallen de groepen aankomende Spreeuwen vaak in en komen niet meer in de lucht. Mocht de Spreeuwenwolk zich wel vormen waar alle

exemplaren van de slaapplaats in vertegenwoordigd zijn dan is het zaak om daar foto's van te maken zodat met zogenaamde beeldpuntherkenningssoftware een schatting van het aantal gemaakt kan worden. Bij onze telling deed zich dit niet voor dus moesten we het hebben van de binnenkomende groepen. In totaal hebben we 172 binnenkomende groepen geteld die in grootte varieerden van 1 tot 10.000 exemplaren. In de volgende grafieken zijn de frequenties van de verschillende groepen weergegeven.

De linker grafiek laat zien dat de meeste groepen uit minder dan honderd exemplaren bestaan (85%). Het totaal aantal spreeuwen dat zich echter in deze groepen bevindt, is maar 12 % van het aantal spreeuwen op de slaappleaats. Er komen dus veel kleine groepjes spreeuwen binnen bij de slaappleaats. Het lijkt er op dat deze spreeuwen rechtstreeks van de dagverblijfplaats naar de slaappleaats vliegen. De grotere groepen komen

waarschijnlijk van voorverzamelplaatsen. Vooral me grote groepen is het oppassen geblazen. Zij maken een aanzienlijk deel uit van het totaal en kunnen verassend snel opduiken en invallen op de slaappleaats. In onze telling kwam maar één groep vanuit zuidelijke richting binnen en viel snel in. Deze groep bestond echter wel uit ongeveer 10.000 Spreeuwen. In totaal sliepen er in die nacht ongeveer 30.000 Spreeuwen op de slaappleaats op Valkenhorst.

